

Pentti Kaitera

Kansainvälisestä ajattelusta

Kehitysmaat ja me: esitelmää ja puheita Ylioppilaiden kansainvälisen avun kehitysapuseminaarista,
Ylioppilaiden Kansainvälinen Apu – Studenternas internationella hjälp ry, 1963, s. 13–17

© Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL)

Maamme eristynyt asema ja monet muutkin tekijät ovat vaikuttaneet, että kansainvälisiin kysymyksiin suhtaudutaan Suomessa vielä kovin ahtaasta näkökulmasta. Maamme itsenäisyys on nuori ja aluksi on huomio kohdistunut keskeisesti oman maan ongelmiin. Olemme olleet kehityksestä jäljessä läntisiin naapurimaihimme verrattuna. Lisäksi yleistä ajattelutapaa meillä ovat rasittaneet eräät menneiltä ajoilta perityt käsitykset, joista on vaikea irtaantua. Esimerkiksi sanonta ”on maamme köyhä ja siksi jää” on yhä iskostunut ajatusmaailmaamme.

Harvoin kiinnitetään huomiota siihen, että väkiluku huomioonottaen meillä on rikkauksia, joita monelta kansalta puuttuu. Esimerkiksi metsämme merkitsevät harvinaislaatuista pääomaa, jonka varassa mm. suuret sotakorvaukset voitiin suorittaa il-

man, että niissä edes tapahtui korvaamatonta vähentymistä.

Onhan meillä ollut vaikeuksiakin, kuten esimerkiksi viime vuosikymmenen työttömyysvaihe. Mutta osataan nämä ovat johtuneet meistä itsestämme.

Edelleen tietty yleismaailmallinen kehitys on vaikuttanut ajattelutapaamme. Eurooppahan on jakaantunut kansallisvaltioihin, joista johtavimmat ovat pyrkineet saattamaan oman kielensä maailmankieleksi. Sen jälkeen, kun latina menetti yleisen kulttuurikielen asemansa, ovat ranskan, espanjan, englannin, saksan ja venäjän kielet vaatineet omilla kielialueillaan näiden kielten taitoa. Lisäksi meillä on ruotsin kielen oppiminen asetettu mainittujen suurten kielten edelle. Kaikki tämä on asettanut niin suuria vaatimuksia kielitaidolle, että vain hyvin rajoitettu määrä kan-

kansainvälisestä ajattelusta

salaisiamme on voinut osallistua kansainväliseen yhteistoimintaan.

Kansallisen ajattelutavan voimistuminen, jonka seurauksena maamme itsenäisyys syntyi, johti jo sellaiseen itsenäisyytemme alkuvuosikymmeninä nuoren sivistyneistömme kohdistamaan huomionsa erityisesti oman kansan menneisyyteen sekä tulevaisuuden mahdollisuuksiin. Niinpä esimerkiksi 1920- ja 1930-luvuilla ylioppilasmaailmassa raja ulkomaille tuntui olevan kovin korkea ja kansainvälisten yhteyksien ylläpitäminen rajoittui kussakin ylioppilaspolvessa melkein sormilla luettavaan määrään ylioppilaita.

Sota-aika on merkinnyt monessa suhteessa huomattavaa muutosta. Yhteydet ulkomaille ovat sen jälkeen parantuneet ja syrjäisestä asemastamme aiheutuneet haitat ovat vähentyneet. Myös eurooppalainen ajattelutapa on vapautunut ahtaista kansallisista puitteistaan. Tämä on johtunut osaltaan Euroopan valta-aseman luhistumisesta ja valtapoliittisen painopisteen siirtymisestä sellaisille eri kansallisuuksista koostuneille valtioille kuin Yhdysvallat ja Neuvosto-

liitto. Euroopassakin on ruvennut tapahtumaan voimakasta kehitystä valtioiden välistä eristyneisyyttä edistävien tekijöiden poistamiseksi ja uudentyyppisen taloudellisen, kulttuurillisen ja poliittisen yhteistoiminnan luomiseksi. Meillä tämä kehitys on ilmennyt erityisesti Pohjoismaiden kesken tapahtuneena yhteistoiminnan tehostamisena. Samalla yleinen henkinen asenne on kypsytynyt tajuamaan sen, että tulevaisuuden maailmassa rajojen muodostamista erottavista seinistä eri kansojen välillä on pyrittävä entistä enemmän vapautumaan.

Tosin viimeaikaisiin tapahtumiin liittyy piirteitä, jotka näyttävät sotivan tällaista kehitystä vastaan. Euroopan valta-aseman heikkenemisen ja siirtomaavallan häviämisen seurauksena on ns. kehitysmaissa syntynyt lukuisia uusia ja usein varsin pieniäkin valtioita. Näillä on nyt kansallisuusajattelun nousuvaihe, mikäli sellaisesta voi puhua esimerkiksi Afrikan nuorten valtioiden lukuisien heimojen pirstoamilla alueilla, ja tällainen on omiaan sulkemaan kansoja erilleen toisistaan. Mutta jo

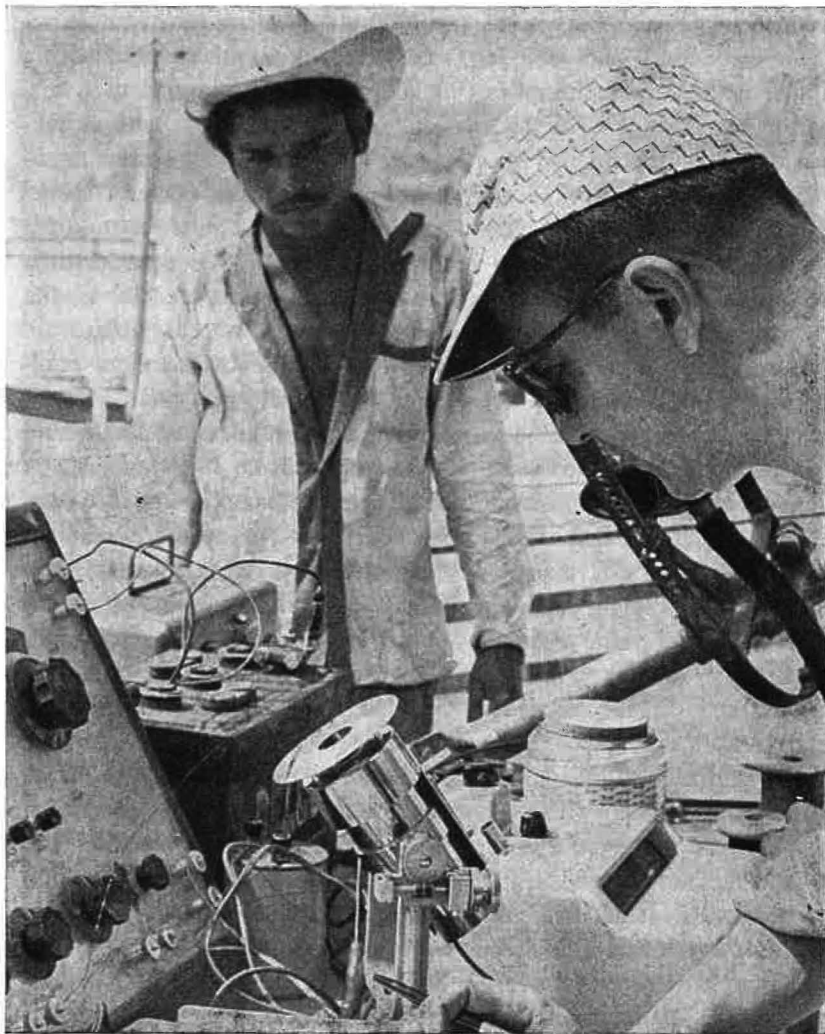
nyt näyttää siltä, että näiden kansojen kesken haetaan yhteyksiä, jotka merkinnevät parempaa keskinäistä kanssakäymistä kuin mihin siirtomaavallan aikana oli mahdollista.

Kansojen keskinäistä vuorovaikutusta tehostaa myös se, että eri kulttuuripiirit ovat nyt lähestymässä toisinaan aivan uudelta pohjalta. Luonnontieteellis-teknillinen kulttuuri on tunkeutumassa kaikkialla vanhojen kansallisten kulttuurien sisään. Tällainen kulttuuri on suhteellisen nopeasti omaksuttavissa verrattuna siihen, miten hitaasti vanhat, usein maatalousvaltaisen yhteiskuntamuodon kulttuurit ovat omaksuneet vaikutteita toisista kulttuuripiireistä. Esimerkiksi Neuvostoliitossa ja Japanissa luonnontieteellis-teknillinen kulttuuri on muutamassa vuosikymmenessä kyennyt muuttamaan oleellisessa määrässä yhteiskuntarakennetta ja kansan henkistä asennetta.

Luonnontieteellis-teknillisen kulttuurin kansoja lähentävä vaikutus johtuu monista tekijöistä. Viitattakoon vain liikenneolojen ja tiedotusvälineiden kehitykseen. Maapallo on tullut entistä pienemmäksi ja koko

ihmiskunnan kohtalonyhteys on ruvettu tajuamaan aivan uudella tavalla.

Tähän on osaltaan vaikuttanut myös ihmiskunnan väkimäärän kasvu. Tämä on mm. nostattanut esille kysymyksen, riittääkö maapallolla ravintoa tuleville sukupolville. Äskettäin on akateemikko Artturi Virtanen käsitellyt tätä kysymystä varsin optimistisessa sävyssä. Huolimatta siitä, että maapallon nykyisen väkimäärän, n. 3 miljardia henkeä, arvioidaan tämän vuosisadan loppuun mennessä kaksinkertaistuvan, hän on päätenyt siihen, että myös ravinnon tuotanto voidaan mukauttaa tähän kehitykseen. Kymmenkunta vuotta sitten ilmestyi useita teoksia, joissa suhtauduttiin ravitsemusongelmaan varsin pessimistisesti. Kun olin pari vuotta sitten USA:ssa Madisonissa pidetyssä Kansainvälisen maatutkimusseuran kongressissa, jossa käsiteltiin tätä kysymystä, sielläkin oli optimismia verrattuna aikaisempiin käsityksiin. Mutta vaikka periaatteessa näyttää mahdolliselta lisätä peltöjen tuotantoa viljelysmenetelmiä tehostamalla ja muilla toimenpiteillä, niin vaikeana pulmana

on se, kyetääkö yleisestä kehityksestä jälkeenjääneissä maissa henkinen ja taloudellinen kehitys mukauttamaan siihen tahtiin, millä niiden väkimäärät kasvavat. Lisääntyhän nyt monissa maissa, joissa ihmiset elävät aliravittuina, väkimäärä nopeammin kuin kansantulo, eikä ole aivan helppoa nykyisten yleismaailmallisten kriisien vallitessa päästä irti kurjistumisen noidutusta ympyrästä.

Toisaalta nykyhetken ongelmat kehitysmaissa ovat senlaatuaisia, että kehityksessä pitemmälle edistyneet maat rupeavat näkemään suorastaan oman olemassaolonsa vuoksi välttämättömäksi tulla mukaan avustustoimintaan. Tärkeänä syynä tähän on se, että nyt on kaksi valtaryhmittymää, jotka ovat jotenkin yhtä voimakkaita. Elleivät rikkaat länsimaat tue alikehittyneitä maita, silloin toisen valtaryhmittymän aatteellinen linja, kommunismi saa niissä yliotteen. Entiset siirtomaavaltiot, jotka ovat pitäneet alusmaitaan taloudellisina hyötymiskohteina, ovat nyt pakoitettuja ponnistelemaan uudelta pohjalta näiden maiden kehittämiseksi.

Kansainvälisen avustustoiminnan

pitäisi nyt lähteä entistä enemmän humanitääriseltä pohjalta. Tällaisilla näkökohdilla on kuitenkin vain harvoin sellaista vaikutusta, että ne jaksaisivat kiihoittaa kyllin suuriin taloudellisiin uhrauksiin. Mutta paitsi sitä, että kansainvälinen vastuu koko ihmiskunnasta on tullut edellä mainituista syistä aivan uudella tavalla esille ja vaatii nopeaa toimintaa, myös taloudelliset näkökohdat puoltavat toimintaan ryhtymistä. Apua tarvitsevat kansat edustavat kahta kolmannesta koko ihmiskunnasta ja niiden suhteellinenkin osuus jatkuvasti kasvaa. Ne maat, jotka voivat olla mukana tukemassa kehityksessä jäljelle jääneitä maita olojensa parantamisessa, voivat samalla solmia suhteita, jotka pitkällä tähtäimellä varmasti myös taloudellisesti osoittautuvat edullisiksi.

Suomi ei ole enää kansainvälistä mittapuuta käyttäen köyhä eikä myöskään kehityksestä jäljessä oleva maa. Ensimmäisiä tehtäviä myönteisen asenteen luomiseksi laajoissa kansalaispiireissä on saada myytti maamme köyhyydestä loppumaan. Tällainen ajattelutapa on esimerkiksi lähetys-

työn suhteen usein tullut esille. On korostettu sitä, että parempi on auttaa omia köyhiämme — kuin tehdä työtä kaukaisten kansojen hyväksi — joskin ne, jotka näin sanovat, osallistuvat usein kaikkein vähiten tällaiseen apuun. Lähetystyön varat saadaan juuri vähävaraisilta. Lähetysompeluseurat, joihin on voitu suhtautua varsin ylimielisesti, ovat jo kauan ylläpitäneet mittasuhteiltaan erittäin laajaa kulttuurityötä alikehittyneissä maissa.

Avustustoimintaa suunniteltaessa talouspiirien osuus on erityisen tärkeä. Talouspiirit lähtevät asiaa kehittämään ensi sijassa taloudellisten näkökohtien pohjalta kiinnittäen huomiota mm. siihen, mitä välittömiä mahdollisuuksia on laajentaa markkina-alueitamme. Siirtomaavallat ovat kuitenkin opettaneet kehitysmaita suhtautumaan eurooppalaisiin epäillen, että heidän kiinnostuksensa on vain taloudellista kolonialismia ja siitä syystä siellä ollaan erityisen herkkiä vaistoamaan juuri taloudelliset motiivit, jos ne ovat etualalla. Näin menetellen voimme hävittää sen edullisen lähtöaseman, mikä maallamme

nyt muutoin monestakin syystä olisi. Meillähän ei ole sitä räsistystä menneisyydestä, mikä siirtomaavalloilla on, ja pienenä maana ei meitä tarvitse pelätä myöskään siinä mielessä, että tavoittelisimme määräysvaltaa tulevaisuutta ajatellen.

Oikea asenne suunnitellessamme kehitysapua on lähimmäisen rakkauteen perustuva auttamistahto. Lähetystyössä tästä saadut kokemukset ovat erittäin myönteisiä. Tämä työ on luonut nykyistä maailmantilannetta ajatellen korvaamattomia yhteyksiä. Tosin lähetystyöhönkin on tiettyjen suurvaltojen taholta pyritty sekoittamaan imperialistisia tavoitteita. Mutta omien lähetyspiirimme suorittamaan työhön ei tällaista liity. Päinvastoin maamme on ollut kärjessä suunniteltaessaan alusta alkaen työn niin, että paikallisseurakunnat tulisivat mahdollisimman pian itsenäiseksi. Myös kehitysapua suunniteltaessa on asetettava tavoitteeksi, että auttamiskohteissa voidaan jättää toiminnan johto autettavien omiin käsiin niin aikaisessa vaiheessa kuin suinkin.

Osoituksena siitä, miten paljon me olemme tässä avustustoiminnassa jäl-

jessä esimerkiksi lähtisestä naapurimaastamme mainittakoon, että tietyissä avustustoiminnoissa osuutemme asukasta kohden ei ole kuin noin kymmenesosa muiden Pohjoismaiden antamasta avusta. Meillä on nyt käytetty vuosittain tällaiseen avustustoimintaan parisataa miljoonaa markkaa. Ruotsissa keskustellaan avustustoiminnan määrän kohottamisesta lähivuosina noin 30 miljardiin markkaan ja Tanskassa ja Norjassa n. 10 miljardiin markkaan.

Ylioppilaiden mahdollisuudet ja tehtävät tässä eivät suinkaan ole vähäiset. Kehitysavussa henkinen panos tulee ilmeisesti näyttelemään ratkaisevaa osaa. Tällaisessa toiminnassa tulevat suhteellisesti harvoin kysymykseen muut kuin akateeminen koulutuksen saaneet. Myös kielikysymyksen suhteen ylioppilaiden piirissä esiintyvät pienimmät vaikeudet saavuttaa välttävä taito. Ylioppilasmääriin nähden olemme kansainvälisesti kärkitiloilla. Meillä ollaan huolissaan siitä, miten lähivuosien ylioppilastulva voitaisiin sijoittaa tehokkaasti. Kehitysavussa on eräs kenttä, jossa työtä olisi rajattomasti juuri

akateemiselle väelle, kunhan toiminta osataan oikealla tavalla saada käyntiin. On tärkeää, että ylioppilasmaailmassa valmistaudutaan tämänluonteisiin tehtäviin.

Ei ole kovin monia sellaisia korkean sivistystason maita, joilla on mahdollisuuksia lähettää apua niin, että siihen ei epäillä sisältyvän kolonialismia. Pohjoismaat ovat tässä suhteessa erityisasemassa. Kaikki tällainen asettaa ylioppilasmaailmamme omat velvoituksensa ja tehtävänsä.

Ylioppilaiden Kansainvälisen Avun perustaminen on osoituksena siitä, että ajatustapa on nopeasti muotoutumassa. Mitä muotoja kehitysapu myöhemmin saaneekin on ilmeisesti tärkeää, että toimitaan yhteistyössä valtion alkavan kehitysaputoiminnan kanssa. Parhaillaan on kehitteillä tässä pohjoismainen yhteistoiminta, jonka piirissä Suomi saa omat tehtävänsä. Ylioppilaiden osuutena tässä työssä ainakin alkuvaiheessa on erityisesti valistustoiminta. Tarvitaan valistusta ylioppilaiden omassa keskuudessa ja tarvitaan valistustyötä koko maassa.